

Nationell agenda för inkubation och acceleration av innovativa företag i hela livsmedelskedjan

2019-08-14

Innehåll

1.	<i>Om SISP:s uppdrag</i>	3
2.	<i>Tillvägagångssätt</i>	4
3.	<i>Vad är specifikt för inkubation i livsmedelssektorn?</i>	5
4.	<i>Paralleller med övriga inkubation</i>	6
5.	<i>Inriktning och åtgärdsförslag livsmedelsinkubation för Sverige</i>	7
5.1	Gemensamt fokus för att skapa världsledande bolag	7
5.2	Nationell livsmedelsinkubator	7
5.3	Ökad tillgång till test- och demoanläggningar	8
5.4	Stärkt samarbete med etablerad industri	9
5.5	Stärkt samverkan med akademien	9
5.6	En nationell investeringsarena	10
5.7	Kompetensförsörjning	10
6.	<i>BILAGA 1 Dokumentation från workshop 1</i>	11
7.	<i>BILAGA 2 Dokumentation från workshop 2</i>	16
8.	<i>BILAGA 3 Dokumentation från workshop 3</i>	27
9.	<i>BILAGA 4 Underökning genomförd av Macklean</i>	30

1. Om SISP:s projektinsats

1.1 Ansats för SISP:s arbete

Samla ekosystemets parter under en gemensam nationell agenda kring inkubation, kartläggning av befintliga resurser och identifikation av vad som saknas för att stärka Sveriges position som ett föregångsland vad gäller inkubation kopplat till livsmedelskedjan.

1.2 Projektets målsättning

- En nationell agenda för inkubation med syfte att stödja utveckling av innovativa företag i hela livsmedelskedjan
- Gemensam inriktning som underlag för hur innovationsstödjande åtgärder bör fokuseras
- Satsningen ska bygga på det ekosystem som finns idag

1.3 Projektleverabler

- Kritiska framgångsfaktorer för inkubation av innovativa företag i livsmedelskedjan. Faktorer som är unika förutsättningar för framgångsrik inkubation i världsklass av innovativa företag i livsmedelskedjan, och som särskiljer just detta område från andra.
- Utvecklingsområden inom ekosystemet som behövs för att stötta den nationella inriktningen/fokuseringen samt öka samarbetet mellan alla aktörer.

1.4 Förväntade resultat och effekter av satsning på livsmedelsinkubation

- Öka antalet konkurrenskraftiga innovationsbolag
- Stärka och utveckla ekosystemet för inkubation särskilt riktat till bolag inom livsmedelskedjan
- Stärka de aktörer som redan idag arbetar och verkar inom livsmedelsinkubation
- Identifiera och peka på de områden som behöver utökat stöd, för att ekosystemet ska bli så effektivt som möjligt

Ytterligare önskvärda effekter är att korta de innovativa bolagens väg till marknadsetablering och export samt att ytterligare stärka samarbetet mellan aktörerna i det innovationsstödjande ekosystemet.

Arbetet har sin utgångspunkt i den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot år 2030, antogs av riksdagen den 20 juni 2017:

En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Och därtill hörande handlingsplan:

En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, Regeringens handlingsplan.

Sprunget ur detta kommer uppdraget "att, inom ramen för livsmedelsstrategin, utveckla inkubation i livsmedelskedjan" och SISPs projektinsats finansierad av Vinnova. Arbetet påbörjades i februari 2019 med ansatsen att fokusera specifikt på hur en nationell satsning på inkubation och acceleration inom livsmedel kan stärka Sveriges satsning på en växande och globalt konkurrenskraftig sektor.

1.5 Avgränsning

Huvudfokus har lagts på "inkubation" -- en inkubator hjälper startupföretag i det tidiga skedet att utvecklas genom en väl definierad, affärsutvecklande inkubationsprocess. Inkubatorernas främsta uppgift är att erbjuda affärsutveckling från idé till växande företag. En inkubator behövs för "lite svårare / mer komplexa" idéer där risken är stor samt att det krävs ett kontinuerligt stöd under en lite längre tid.

2. Tillvägagångssätt

Nationellt finns flera parallella satsningar inom livsmedel, varför samordning och ökad kännedom om dessa är av vikt. SISP har här bidragit i arbetet genom att söka samverka med nationella aktörer och säkerställa att arbetet genomförs med bred nationell förankring.

SISP har varit värd för tre workshops för att mejsla fram och skapa förankring kring det förslag som nu lämnas in. Utöver workshops har en enkät genomförts samt expertkunskap använts.

WS 1

- Kritiska framgångsfaktorer för inkubation och acceleration av innovativa företag i livsmedelskedjan. Vilka faktorer särskiljer området från andra?

Enkät

- Genomförd av Macklean

WS 2

- Utvecklingsområden inom ekosystemet som behövs för att stötta den nationella inriktningen/fokuseringen samt öka samarbetet mellan alla aktörer.

WS 3

- Förankring av föreslaget åtgärdsprogram.

SISP har mellan workshops arbetat med det material och den input som inkommit under processen. RISE och Krinova har bistått med värdefull och initierad input som stärkt förslagets innehåll samt skärpt till skrivningarna i den omvärldsanalys som genomförts.

För att nå en större samordningseffekt, har Näringsdepartementet, Tillväxtverket, RISE, Almi samt Almi Invest deltagit på workshops. Vinnova har bistått i processen som bollplank samt varit närvarande på samtliga workshops.

För att bygga på den erfarenhet som finns, pekar SISP på ett antal aktörer som har lång erfarenhet inom området. Detta betyder samtidigt att dessa aktörer ska samverka med och utvärderas av de andra aktörerna som deltar i satsningen.

3. Vad är specifikt för inkubation i livsmedelssektorn?

Det finns ett antal identifierade och specifika faktorer som är särskiljande för inkubationen av idéer till innovativa företag inom just livsmedelssektorn. Dessa är:

- Lokal förankring
 - Produktion och tillverkning sker regionalt
 - Anläggning + kompetens finns regionalt
- Regler kring livsmedelshållning, tillverkning och konsumentled
 - Lagstiftning som delvis hindrar innovation
- Oligopolmarknad i butiksledet och i stora delar av livsmedelskedjan
- Subventionerad bransch – EU lägger stora delar av sin budget på olika former av stöd
- Nationella intressen – nationell matförsörjning vid kris är alltmer aktuellt
- Bristen på riskkapital som delvis beror på subventioner och regleringar
- Livsmedelsbolag har inte omfamnats av gjorda satsningar på innovation, varmed man delvis byggt upp en parallell struktur.

3.1 Kritiska framgångsfaktorer

Vid den första workshopen identifierades följande, för livsmedelsinkubation, kritiska framgångsfaktorer:

- Matsystemet är ett sammankopplat system
 - Vid inkubation och acceleration krävs ett systemtänk redan från start.
 - Tydliggörande och synliggörande av det komplexa systemet. Gemensam terminologi.
- En gemensam mission och vision över vad vi önskar åstadkomma för att vara globalt relevanta.
 - Vad kan generera nya bolag med potential att bli bäst i världen?
 - Vad ska vi göra för att göra världen bättre?
- Internationalisering. Extra viktigt att tänka export redan från start.
- Tillgång till infrastruktur – test och demomiljöer. Ex. åker, fabrik, produktionsmiljöer
- Tillgång till specifik kunskap – marknadsexpertis, distributionskedjor och legala krav.

- Ökad förståelse hos investerare för branschen. Utvecklingspotential och innovation inom livsmedelssektorn behöver tydliggöras för att attrahera kapital i större grad.

4. Paralleller med övrig inkubation

Det sker idag redan ett antal nationella inkubationssatsningar inom olika sektorer / branscher. Lärdomar av, och samordning med, dessa satsningar är viktiga att inkludera då en nationell satsning inom livsmedelskedjan utvecklas. De satsningar som åsyftas är:

- Life Science
- Kreativa näringar
- Rymdinkubation

SISP anordnar årligen ett antal konferenser där erfarenhetsutbyte, inspiration och internationell utblick är stående programpunkter. SISP ser stora fördelar med att addera livsmedel som specifik satsning, och få till erfarenhetsutbyte både för innovationsbolag såväl som för affärsutvecklare och innovationsmiljöer som verkar för att stärka dessa bolag.

5. Inriktning och åtgärdsförslag för livsmedelsinkubation i Sverige

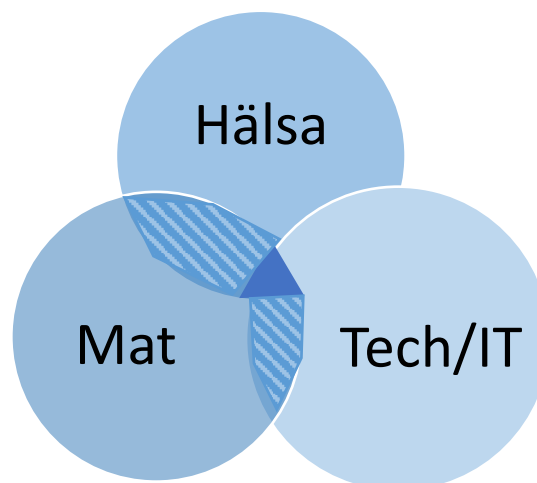
SISP föreslagna inriktning består av sju komponenter och en rad åtgärder för att stärka livsmedelsinkubation nationellt i Sverige.

1. Gemensamt fokus för att skapa världsledande bolag.
2. Nationell inkubatorsatsning
3. Ökad tillgång till test- och demoanläggningar
4. Stärkt samarbete med etablerad industri
5. Stärkt samverkan med akademien
6. En nationell investeringsarena
7. Kompetensförsörjning

SISP väljer att, i beskrivningen av respektive komponent tydligt peka på ett antal aktörer med lång erfarenhet inom området.

5.1 Gemensamt fokus för att skapa världsledande bolag

Innovationsbolag som växer fram i gränslandet mellan olika områden, når oftast högre konkurrenskraft. Därför bör satsningen tydligt peka ut att man riktar sig till bolag som löser behov inom följande skärning:

Bolagen ska ha en tydlig hållbarhetsinriktning där Agenda 2030 ses som ett ramverk.

5.2 Nationell inkubatorsatsning

5.2.1 Nationell livsmedelsinkubator

Införande av en nationell livsmedelsinkubator enligt samma modell som för rymdinkubatorn, som driftas av ABI (Arctic Business Incubator), samt samverkan kring Life Science, ALIS som koordineras av UIC (Uppsala Innovation Center). Syftet är att samverka kring inkubationsprocessen av lovande bolag relaterat till livsmedelssektorn och därmed stärka

Sveriges samlade förmåga. Deltagande inkubatorer erhåller resurser för att tillsammans utveckla processer, metoder och verktyg samt gemensamt dela kompetens och resurser. Den samordnande inkubatorn erhåller dessutom resurser för att samordna övriga aktörer.

SISP föreslår att Krinova ges detta samordningsansvar. Krinova tar fram förslag på hur de vill bedriva arbetet med utgångspunkt från erfarenheter av rymdinkubatorn och ALIS samt i dialog med övriga inkubatorer som arbetar med livsmedelsrelaterade bolag.

5.2.2 "Grow Sweden Platform"

I Sverige finns många resurser och kompetenser men dessa är ofta inte lättillgängliga för startups och skalande bolag ("scale-ups"), dels för att resurser och kompetens ofta är lokalt och regionalt förankrade samt att erbjudanden, bl.a. hos våra statliga aktörer ofta är anpassade till stora bolags behov och betalningsförmåga.

För att bättre nyttja våra resurser och säkerställa att "rätt insats når rätt bolag i rätt tid" oavsett var bolagen finns i har SISP och RISE initierat ett projekt kallat "Grow Sweden Platform".

Förslaget är att detta tillämpas inom livsmedelsområdet där aktörer med resurser och kompetenser inom gränslandet mat/hälsa/tech/hållbarhet erhåller uppdrag och finansiellt stöd för att tillgängliggöra dessa nationellt. Detta skulle t.ex. möjliggöra att Medeon kan dela med sig av sin diabetes-expertis utanför Malmö.

5.2.3. Digital "resursbas"

Plattformen SAMLA används för att digitalt tillgängliggöra kunskap om var olika resurser och kompetenser finns och hur bolag kommer i kontakt med dessa. Här krävs dock en översyn hur SAMLA kan utvecklas för att bättre stötta inkubatorer och inkubatorbolag.

5.3 Ökad tillgång till test- och demoanläggningar

För att kunna ta fram innovationer inom livsmedelskedjan krävs tillgång till test- och demoanläggningar samt kompetens som kan hjälpa bolagen att använda anläggningen. Det finns inte brist på anläggningar, men det råder okunskap om var dessa finns och framförallt anpassade erbjudanden för nystartade innovationsbolag.

Därför föreslår SISP tre olika delar

- Hitta till test- och demoanläggning – utveckla SAMLA att innehålla anläggningar och kompetens som kan vara relevanta för bolag i tidiga skeden.
- Finansiera kostnaden för nyttjandet av anläggningar – se hur de öronmärkta "livsmedelsinkubations-checkarna" i kombination med befintliga checkar, ex. Almis innovationscheckar kan nyttjas

- Ta fram erbjudande till innovationsbolag, anpassade för dessas ”agila” behov samt säkerställa att bolagen har råd att använda anläggningarna – RISE tillsammans med den nationella livsmedelsinkubatorn och universiteten föreslås utveckla lämplig affärsmodell.

5.4 Stärkt samarbete med etablerad industri

5.4.1 *Ignite Livsmedel*

Det finns behov för både innovationsbolag och den etablerade industrin att öka samarbete och samverkan. SISP föreslår att man genomföra ett återkommande *Ignite Livsmedel* för att koppla ihop de innovativa bolagen med de väletablerade bolagen. Förslaget är att Ignite och SISP håller ihop detta i nära samarbete med den nationella livsmedelsinkubatorn, Sweden Food Arena och RISE.

5.4.2 *Innovationsutmaning inom livsmedel*

Förslaget är att genomföra nationella innovationsutmaningar för att hitta innovativa lösningar på utmaningarna inom livsmedelssektorn. Ett exempel är Energimyndigheten som genomför innovationsutmaningar för att hitta lösningar som kan bidra till klimatmålen.

Utgångspunkt skulle vara de behov som finns hos livsmedelskedjans aktörer relaterade till Agenda 2030, varefter ansvarig myndighet(er) genomför innovationsutmaningar för att hitta innovativa bolag med lösningar på dessa behov. Energimyndighetens och SISPs ”A Challenge from Sweden” kan utgöra modell för genomförande.

5.4.3 *Sweden Food Arena*

Sweden Food Arena som redan är ett välfungerande samverkansorgan för den etablerade industrin behöver stärka samarbetet med inkubatormiljöerna och innovativa inkubatorbolag. I uppdraget för en nationell livsmedelsinkubator inkluderas dialog med Sweden Food Arena att utarbeta ett förslag för ökad samverkan.

5.5 Stärkt samverkan med akademien

Hur skulle en ökad samverkan med akademien se ut? Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) arbetar med att stärka sitt arbete med innovation. Detta arbete bör kopplas samman med livsmedelsinkubatorsatsningen.

Inom ramen för IMP-projektet kommer ett arbete att genomföras för att se över värdekedjan från forskning till nyttiggörande och kommersialisering via bolagsbyggande vid ett antal utvalda lärosäten. Målet med IMP-projektet är att implementera praktiskt tillämpbara arbetssätt för identifiering, värdering och nyttiggörande av kunskapsstillgångar för att möjliggöra lärosätenas ökade samverkans- och samhällsansvar. SLU och inkubatorer som arbetar med livsmedel föreslås utgöra en av ”piloterna” för detta arbete.

5.6 En nationell investeringsarena

Under arbetet har flera pekat ut RISEs nätverksevenemang "Food Venture Sweden" som ett forum som bör vill stärkas. SISP föreslår därför att RISE arbetar vidare med eventet och säkerställer att innovationsbolag, innovationsmiljöer samt riskkapital årligen bjuds in samt samordnar eventet med den nationella livsmedelsinkubatorn.

ALMI har idag inte särskilda branschatsningar, men internt har man ett antal handläggare som besitter hög kompetens inom livsmedelssektorn. SISP vill framföra vikten av att dessa handläggare fortsatt finns tillgängliga för de innovationsbolag som söker tex innovationscheckar och andra former av finansiering.

5.7 Kompetensförsörjning

SISP föreslår ett nationellt och internationellt utbytesprogram för de affärsutvecklare som arbetar i innovationsmiljöerna. Det är lämpligt att ett sådant tas fram i samverkan mellan livsmedelsinkubatorn, RISE samt akademien. SISP kan vara en samlade resurs i arbetet.

Det har efterfrågats utbildning i bl.a. "livsmedelsjuridik". I den diplomerande utbildning riktad mot affärsutvecklare som är under framtagande inkluderas livsmedelskunskap i ett fördjupningsblock.

6. BILAGA 1 Dokumentation från workshop 1

En nationell inkubation- och acceleratoragenda för ett effektivt ekosystem inom livsmedelssektorn

WS 1 20190205

Närvarande

Karl-Philip Barakate, Region Skåne
Jenny Bergsten, Region Skåne
Charlotte Eklund Jonsson, RISE
Joanna Franzén, Vinnova
Annika Grälls, Nobel Science Park
Anders Högberg, Orkla och Sweden Food Arena
Johan Jörgensen, Sweden Foodtech
Kjell-Håkan Närfelt, Vinnova
Anna Ragén, Örebro Universitets holdingbolag och Inkubera
Hans Ramel, LRF och Övedskloster
Martin Sjöberg, Inkubera
Johan Södergren, Örebro lön
Pirrko Tamsen, Örebro Universitets holdingbolag
Kristian Wirsén, facilitator
Kajsa Hedberg, projektansvarig

Agenda

- Välkommen och inledning
- Bakgrund
 - Vinnova ger en kort bakgrund till regeringsuppdraget och WS
 - Inkubationsprocessen
 - Foodinova – Krinova, Inkubera och RISE ger en kort beskrivning av de initiala projekten
- Gruppövning
 - Kritiska och unika framgångsfaktorer för inkubation / acceleration av start- / scaleup:s relaterade till livsmedelskedjan
- Fortsatt arbete
 - Kartläggning av utvecklingsbehov baserat på de kritiska framgångsfaktorerna och utarbetande av förslag till agenda och "riktning"/fokus för inkubationsstöd
- Nästa möte
- Avslutning

Mål och syfte

Samla ekosystemets parter under en gemensam nationell agenda kring inkubation. Kartläggning av befintliga resurser och identifikation av vad som saknas för att stärka Sveriges position som ett föregångsland vad gäller inkubation kopplat till livsmedelskedjan.

Regeringsuppdraget ”Uppdrag att, inom ramen för livsmedelsstrategin, utveckla inkubation i livsmedelskedjan” utgör grunden.

Projektet ska leda till

- En nationell agenda för inkubation och acceleration med syfte att stödja utveckling av innovativa företag i hela livsmedelskedjan
- Gemensam ”inriktning” som underlag för hur innovationsstödjande åtgärder bör fokuseras

Utgångspunkter är:

- **Kritiska framgångsfaktorer för inkubation och acceleration av innovativa företag i livsmedelskedjan.** Faktorer som är unika förutsättningar för framgångsrik inkubation och acceleration i världsklass av innovativa företag i livsmedelskedjan, och som särskiljer just detta område från andra
- **Utvecklingsområden inom eko-systemet** som behövs för att stötta den nationella inriktningen/fokuseringen samt öka samarbetet mellan alla aktörer.

Referensgruppens uppgift

Tillsammans definiera en gemensam agenda för fortsatt utveckling av livsmedelsinkubation i Sverige.

Arbetet planeras innehålla tre workshops:

- Uppstartsworkshop för att tillsammans med referensgruppen och Vinnova mejsla ut delmål, aktiviteter och vem som gör vad
- Review-workshop där den preliminära agendan och kartläggningen/analysen presenteras för referensgruppen
- Avslutningsworkshop där en bredare skara människor bjuds in för att ta del av leveransen

Referensgruppens identifierade kritiska framgångsfaktorer

Den större gruppen delades in tre mindre grupper som fick i uppgift att identifiera kritiska och unika framgångsfaktorer och anteckna dessa på notislappar.

- Modell delat i sömlöst system
- Miljön för miljön
- Regulatoriska krav på livsmedel
- Beteenden och intresse/behov av mat, energi

- Preferenser – smak, råvaror mm på olika marknader och kulturer
- Koppling till primärprodukten
- Center för disruption
- Betalningsvillig marknad
- Plattform F2F
- Praktiska förutsättningar (ex provkök, pack)
- Nationell och internationell legal expertis
- IPR istället för PROD
- Råvaror tillgång
- Corporate Venture (storbolag + startups)
- Spetskompetens
- Marknadsexpertis
- Bäst för
- Inflöde åt alla håll
- Organisera
- Etik
- Skog
- Hållbarhet
- Minska svinn
- Prevention
- Pilot, test – Mäklare
- Nationell samordning
- Data
- Kommunikation
- Regelverk
- Kritisk massa
- Fokus bättre hälsa
- Kanaler för internationalisering
- Nationell samling, Medvetenhet
- Nya råvaror, t ex insekter
- Nya försäljningskanaler
- Vokabulär, Terminologi, Leverans
- Internationell uppkoppling
- Logistik, Distribution, Förvaring
- Systemtänk, Matsystem, Ingen kedja
- Modig målbild: "Sverige visar vägen till framtidens matsystem"
- Småskaligt (lönsamhet? Skalbarhet?)
- Kundnätverk (betalande kunder)
- Specifika distributionssystem mm, produktens hållbarhet, lagkrav etc
- Stor-liten – Samverkan och investerare
- Längre uthållighet än andra branscher! Krävs

- Synliggöra och tillgängliggöra (digital plattform)
- Involvering näringsliv, Mötesplatser, System
- Tänk export från start! (extra viktigt i matsystemet)
- Branschöverskridande -> nätverk
- Innovationshöjd (kopplat utmaningar, radikal effekt)
- Infrastruktur för produktutveckling + verifieringsmedel
- Kapital för företagens utvecklingsbehov – verifiera, skala – offentligt, privat

Kritiska och unika framgångsfaktorer

Syntes av gruppernas post-it lappar och efterföljande diskussion resulterade i följande sammanställning av kritiska och unika framgångsfaktorer:

- Matsystemet är ett sammankopplat system – vid inkubation och acceleration krävs ett systemtänk redan från start, bl.a. bör befintligt näringsliv involveras. Detta kan t.ex. ske genom samverkan mellan stor och liten. Det krävs att man kan "gnugga" sig med andra som en grupp uttryckte det.
- Tydliggörande och synliggörande av det komplexa systemet. Gemensam terminologi.
- En gemensam mission och vision över vad vi önskar åstadkomma för att vara globalt relevanta. Vad kan generera nya bolag med potential att bli bäst i världen? Vad ska vi göra för att göra världen bättre? Några områden som lyftes:
 - Hälsa & hållbarhet
 - Klimatfrågan kopplat till produktion
 - Tvärvetenskapliga tillämpningar. Ex. nyttja big data och AI för t.ex. "personalized food" (SMART MAT)
 - Framtidens måltid
 - Folkhälsoproblematik – att folk äter fel kostar samhället väldigt mycket
 - Nya råvaror
- Internationalisering. Extra viktigt att tänka export redan från start.
- Tillgång till infrastruktur – test och demomiljöer. Ex. åker, fabrik, produktionsmiljöer ex. tillverkare med överkapacitet...
- Tillgång till specifik kunskap – marknadsexpertis, distributionskedjor och legala krav. De olika delarna inom livsmedelssektorn (primärproduktion, livsmedelsproduktion och handel/foodservice) fungerar olika (och kan även lära av varandra).
- Ökad förståelse hos investerare för branschen. Utvecklingspotential och innovation inom livsmedelssektorn behöver tydliggöras för att attrahera kapital i större grad. Som en grupp uttryckt det: "Det är roligare att investera i en app än i matsektorn". Mer kapital kan krävas genom att längre uthållighet behövs (kan jämföras med ex. life science och nya läkemedelsbolag)

Dessa ligger nu till grund för de intervjuer som kommer att genomföras med inkubatorer och acceleratorer i Sverige.

Fortsatt arbete

- Kartläggning av utvecklingsbehov utifrån de kritiska framgångsfaktorerna. Utifrån ovanstående kritiska framgångsfaktorer specificeras frågeställningar till samtliga aktörer.
- Därefter genomförs intervjuer med SISP:s medlemmar. Utifrån dessa intervjuer i kombination med input från referensgruppen identifieras även övriga aktörer som arbetar med inkubation och acceleration kopplat till livsmedelssektorn/matsystemet. Därefter intervjuas även dessa aktörer.
- Sammanställning av identifierade utvecklingsområden
 - Analysarbete
 - Förslag till "agenda"/gemensam inriktning tas fram

Kommande WS

Nästa workshop planeras till 9 april. Vänligen återkoppla snarast om detta datum inte fungerar.

7. BILAGA 2 Dokumentation från workshop 2

En nationell inkubation- och acceleratoragenda för ett effektivt ekosystem inom livsmedelssektorn

WS 2 20190423

Närvarande

Jenny Bergsten, Region Skåne
Ragnhild Christiansen, Örebro Holding
Monica Thyresjö, Nobel Science Park
Anders Högberg, Orkla och Sweden Food Arena
Kjell-Håkan Närfelt, Vinnova
Carl Naumburg, Vinnova
Joanna Franzén, Vinnova
Lovisa Forssell, LRF (ref.grupp SAMLA)
Victoria Bondesson, LRF
Johan Södergren, Örebro län
Johanna Lundkvist, Örebro län
Karin Hansson, Macklean
Kajsa Bårman, Macklean
Bodil Rosvall Jönsson, senior projektrådgivare
Kristian Wirsén, facilitator
Kajsa Hedberg, projektansvarig

Agenda

- *Välkomna*
 - Varvet runt – presentation
 - Mål med uppdraget och dagen
 - Föregående ws: de kritiska och unika framgångsfaktorerna
 - Genomfört arbete sedan föregående ws
- *Presentation av undersökningen (Macklean)*
- *Reflektioner från SISP*
- *Workshop – indelat i mindre grupper*
 - Vilka är de prioriterade utvecklingsområdena som nationella agendan kring livsmedelsinkubation behöver fokusera kring?
- *Redovisning och dialog*
- *Sammanfattning, nästa steg*

Mål och syfte

Mål

Samla ekosystemets parter under en gemensam nationell agenda kring inkubation. Kartläggning av befintliga resurser och identifikation av vad som saknas för att stärka Sveriges position som ett föregångsland vad gäller inkubation kopplat till livsmedelskedjan.

Syfte

Regeringsuppdraget ”Uppdrag att, inom ramen för livsmedelsstrategin, utveckla inkubation i livsmedelskedjan”

Projektet ska leda till:

- En nationell agenda för inkubation och acceleration med syfte att stödja utveckling av innovativa företag i hela livsmedelskedjan
- Gemensam ”inriktning” som underlag för hur innovationsstödjande åtgärder bör fokuseras

Leverabler

- Kritiska framgångsfaktorer för inkubation och acceleration av innovativa företag i livsmedelskedjan. Faktorer som är unika förutsättningar för framgångsrik inkubation och acceleration i världsklass av innovativa företag i livsmedelskedjan, och som särskiljer just detta område från andra. (WS 1)
- Utvecklingsområden inom ekosystemet som behövs för att stötta den nationella inriktningen/fokuseringen samt öka samarbetet mellan alla aktörer. (WS 2)

Referensgruppens uppgift

Tillsammans definiera en gemensam agenda för fortsatt utveckling av livsmedelsinkubation i Sverige.

Kritiska och unika framgångsfaktorer

- Matsystemet är ett sammankopplat system
 - Vid inkubation och acceleration krävs ett systemtänk redan från start.
 - Tydliggörande och synliggörande av det komplexa systemet. Gemensam terminologi.
- En gemensam mission och vision över vad vi önskar åstadkomma för att vara globalt relevanta.
 - Vad kan generera nya bolag med potential att bli bäst i världen?
 - Vad ska vi göra för att göra världen bättre?
- Internationalisering. Extra viktigt att tänka export redan från start.

- Tillgång till infrastruktur – test och demomiljöer. Ex. åker, fabrik, produktionsmiljöer
- Tillgång till specifik kunskap – marknadsexpertis, distributionskedjor och legala krav.
- Ökad förståelse hos investerare för branschen. Utvecklingspotential och innovation inom livsmedelssektorn behöver tydliggöras för att attrahera kapital i större grad.

Genomfört arbete

Macklean har genomfört oberoende intervjuer utifrån de identifierade unika och kritiska framgångsfaktorerna. Intervjuer har genomförts med de aktörer som arbetar med inkubation och acceleration av bolag relaterat till livsmedelssektorn. Respondenterna har identifierats dels genom SISP:s medlemmar, dels genom inspel från referensgruppen samt övriga aktörer som de intervjuade har identifierat som lämpliga att kontakta. Macklean har sedan sammanställt svaren från intervjuerna, dragit egna slutsatser samt sammanställt sina rekommendationer. (Se bifogad presentation.)

I komplement till Macklean har SISP haft en liten arbetsgrupp bestående av Kristian Wirsén, Bodil Rosvall Jönsson och Kajsa Hedberg. Utifrån Mackleans underlag samt rådata från intervjuerna har arbetsgruppen gjort några reflektioner:

Vad är specifikt för inkubation i livsmedelssektorn?

- Lokalt förankrad
 - Produktion och tillverkning sker regionalt
 - Anläggning + kompetens finns regionalt

- Regler kring livsmedelshållning, tillverkning och konsumentled
- Lagstiftning som delvis hindrar innovation
- Oligopolmarknad i butiksledet
- Subventionerad bransch – EU
- Nationella intressen – matförsörjning
- Bristen på riskkapital som delvis beror på subventioner och regleringar

Paralleller med övriga inkubation

Lifescience

- *ALIS -- samarbete mellan LifeScience-inkubatorer*
- *Ignite nyttjas för att koppla ihop liten med stor*

Kreativa näringar

- *Kan vi inspireras av deras sätt att "låna storlek"?*
- *Mat som upplevelse och del av svensk exportindustri*

Rymdinkubation

- *Vilka geografiska noder/"centers of excellence" med specifik kunskap och resurser kan vi identifiera för livsmedel? Krinova, Vreta Kloster, Inkubera, RISE – fler? Hur kan vi säkerställa att dessa har möjlighet att bistå bolag oavsett geografisk placering?*

Övriga reflektioner

Kopplingen till Agenda2020 – FN 17 delmål

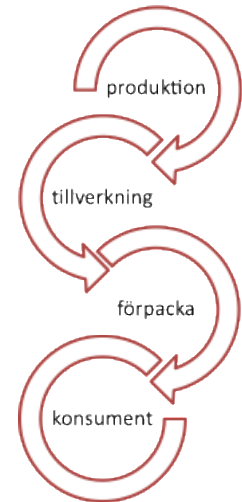
Hur bygger vi ett system som driver utvecklingen att svara mot samhällets behov OCH som kan ge ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i företagen? Vilka utmaningar behöver morgondagens system kunna tackla? (Charlotte RISE)

Viktiga aspekter för livsmedelsinkubation:

- Tillgång till test och demoanläggningar
- Utökad samarbete med etablerad industri
- Möjlighet att skapa en nationell investeringsarena
- Internationellt utbyte till andra regioner som också är starka inom livsmedels-innovationer
- Nationell samordning av alla olika resurser (plattformstänk?)

Vad gör Sverige bäst?

- Våga tänka större och se hela kedjan
- Hur kan AI och digitalisering förändra och utveckla värdekedjan?
- Kan vi genom e-handel skapa nya distributionskanaler?
- Kan vi göra mat i 3D skrivare?
- Hur driver hälsotrenden marknaden?
- Foodisar kontra mat till lägsta pris?
- Betyder storskalighet sämre kvalitet?
- Try Swedish
- Kan en spättekekaka göra succé i Japan?
- Kommer maten bli vår nya medicin?

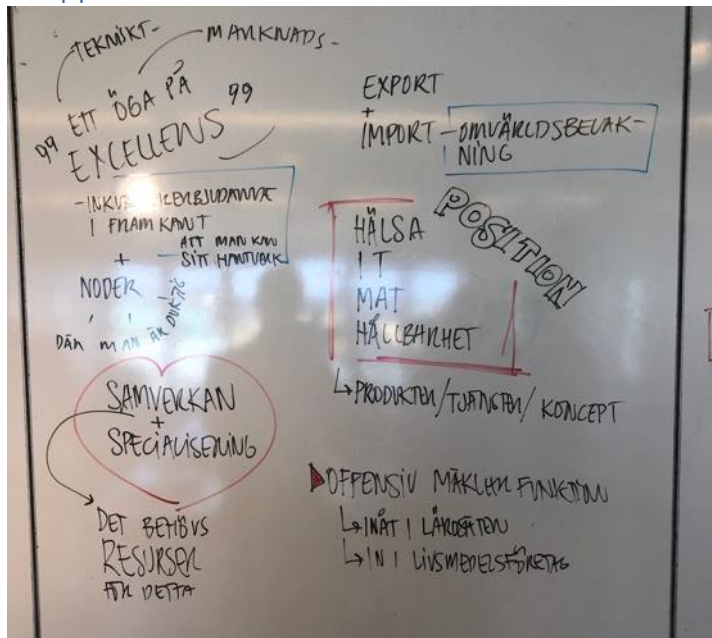
Workshop

Utifrån presenterat material och egna erfarenheter och kunskap:

Vilka är de prioriterade utvecklingsområdena som nationella agendan kring livsmedelsinkubation behöver fokusera kring?

Referensgruppen delades in i tre grupper som avslutningsvis presenterade sina slutsatser:

Grupp 1

Ett öga på excellens

- Säkerställa att inkubatorerbjudandena är i framkant, att man kan sitt hantverk
- Vilket inte bara är tekniskt (livsmedelskunskap) utan också inom marknad, juridik o d
- Att det finns noder utspridda i Sverige

Att profilera Sverige inom mat/IT/hälsa/hållbarhet

- Inte bara tänka produkter utan också tjänster och koncept

Offensiv mäklarfunktion

- Inåt i lärosäten, för t ex doktorander
- In i livsmedelsföretag

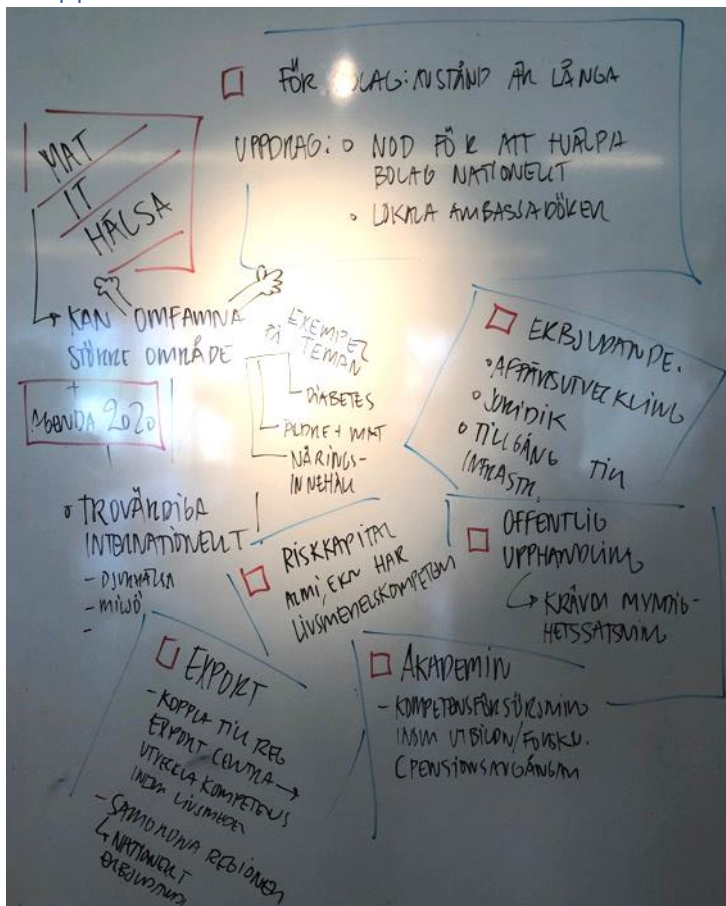
Ökad samverkan och specialisering

- Det krävs resurser för detta

Omvärldsbevakning

- Exportfokus är bra, men även import av omvärldskunskap

Grupp 2

Att profilera Sverige inom mat/IT/hälsa/hållbarhet

- Så omfamnar vi ett större område
- Möjliggör tematiska satsningar. Diabetes, äldre/mat, näringsinnehåll
- Vi är trovärdiga inom denna profil internationellt

Tydligt uppdrag

- Att hjälpa bolag nationellt
- Att vara lokala ambassadörer

Kvalificerade erbjödanden till bolag

- Affärsutveckling
- Juridik
- Tillgång till infrastruktur

Offentlig upphandling

- Kräver myndighetsavsättningar för att få lyftkraft

Export

- Koppla satsningarna till exportcentra
- Samordna regionala satsningar nationellt

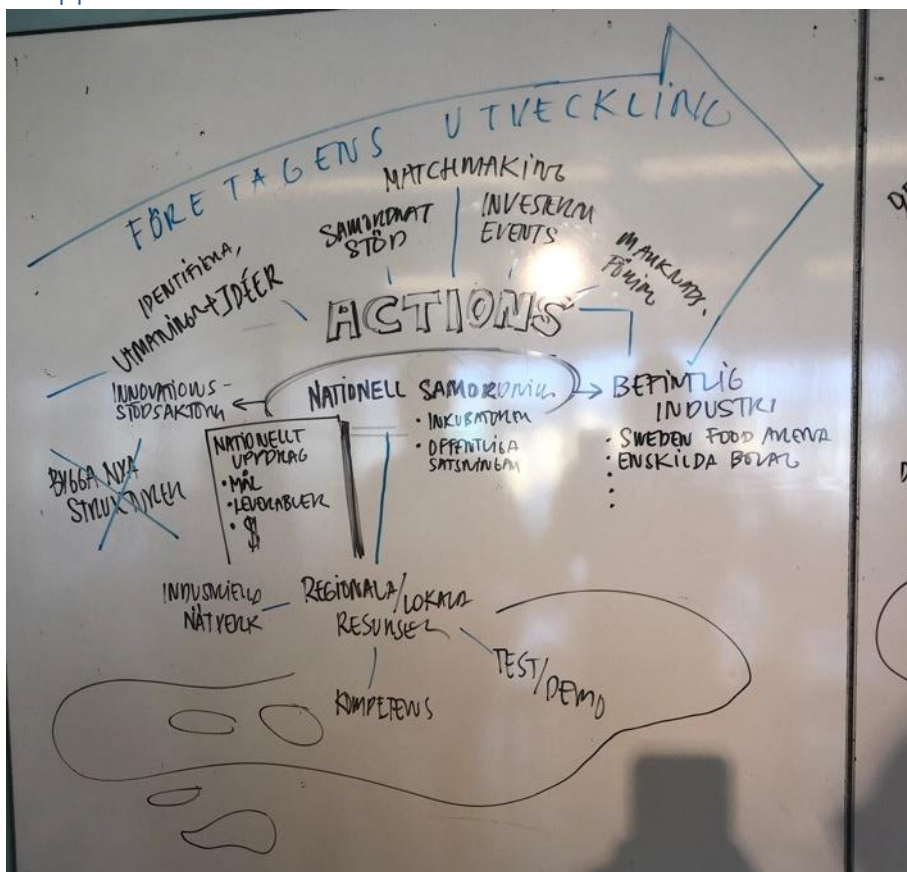
Riskkapital

- Säkerställa att Almi, Ekn har livsmedelskompetens

Akademin

- Förebygga kommande pensionsavgångar inom livsmedelsområdet – utbildare och forskare

Grupp 3

Tydligt nationellt uppdrag

- Att tillhandahålla resurser för affärsutveckling
- Att samordna livsmedelsinkubation

Erbjudanden för företag i hela landet

- Utmaningsdriven innovation som utvecklar affärsutvecklingsbara idéer
- Riktad scouting av idéer och bolag inom applikationsområdet matsystemet
- Tillgång till livsmedelskompetent affärsutveckling
- Nationella matchmakingevent
- Nationella investerarevent
- Internationell marknadsföring

Effektiv nationell samordning:

- Landets inkubatorer
- Tillgängliggörande av lokala / regionala resurser
- Befintlig industri (Sweden food arena, enskilda storbolag)
- Offentliga satsningar inom matsystemet

Kommande arbete

Förslaget är att skicka ut all dokumentation (inklusive följande avsnitt "Syntes") på remiss till hela referensgruppen. Därefter bjuds alla aktörer som är relevanta för livsmedelsinkubation och acceleration inte till ett gemensamt avslutande stormöte förslagsvis em den 25 juni eller em den 27 juni.

Syntes

Arbetet syftar till att ta fram en nationell agenda för inkubation och acceleration med syfte att stödja utveckling av innovativa företag i hela livsmedelskedjan. En central del av agendan ska beskriva:

- *Kritiska framgångsfaktorer för inkubation och acceleration av innovativa företag i livsmedelskedjan. Faktorer som är unika förutsättningar för framgångsrik inkubation och acceleration i världsklass av innovativa företag i livsmedelskedjan, och som särskiljer just detta område från andra.*
- *Utvecklingsområden inom eko-systemet som behövs för att stötta den nationella inriktningen/fokuseringen samt öka samarbetet mellan alla aktörer.*

Följande kritiska framgångsfaktorer har identifierats:

- Matsystemet är ett sammankopplat system
- Vid inkubation och acceleration krävs ett systemtänk redan från start.
- Tydliggörande och synliggörande av det komplexa systemet. Gemensam terminologi.
- En gemensam mission och vision över vad vi önskar åstadkomma för att vara globalt relevanta. Fokus på bolag i skärningspunkten IT-Ny teknik/HÄLSA/MAT med koppling till de globala hållbarhetsmålen.
- Internationalisering. Extra viktigt att tänka export redan från start.
- Tillgång till infrastruktur – test och demomiljöer. Ex. åker, fabrik, produktionsmiljöer
- Tillgång till specifik kunskap – marknadsexpertis, distributionskedjor och legala krav.
- Ökad förståelse hos investerare för branschen. Utvecklingspotential och innovation inom livsmedelssektorn behöver tydliggöras för att attrahera kapital i större grad.

Utvecklingsområden

Ett flertal utvecklingsområden har framkommit i samband med intervjuerna och utvecklades i samband med WS II. En kort sammanfattning:

- Utökad tillgång till test och demoanläggningar
- Utökad samarbete till etablerad industri
- En nationell investeringsarena
- En gemensam mission och vision för att vara globalt relevanta. Gemensamt fokus för att skapa världsledande bolag
- Nationellt tillgängliggörande av lokalt / regionalt förankrade resurser: kvalificerad affärsutveckling, test- och demomiljöer, industriella nätverk
- Nationellt uppdrag till olika aktörer med kopplade resurser för att erbjuda dessa till bolag oberoende av lokalisering
- Nationell plattform för att samordna aktörer, aktiviteter och kommunikation/marknadsföring som krävs för att stötta bolagen på en internationell marknad
- Stärkt samverkan med akademien

Agendan ska beskriva nuläget, samt identifiera utvecklingsområden inom det svenska ekosystemet för livsmedelsinkubation.

Utifrån regeringsuppdraget ska följande frågor besvaras:

Vad krävs för att utveckla existerande inkubatorers och acceleratorers arbetsätt, nätverk och expertkunskap för att ge ett effektivt stöd av hög kvalitet till innovativa företag inom livsmedelskedjan?

- Utökad tillgång till test och demoanläggningar
- Utökad samarbete till etablerad industri
- En nationell investeringsarena
- En gemensam mission och vision för att vara globalt relevanta. Gemensamt fokus för att skapa världsledande bolag
- Nationellt tillgängliggörande av lokalt / regionalt förankrade resurser: kvalificerad affärsutveckling, test- och demomiljöer, industriella nätverk
- Nationellt uppdrag till olika aktörer med kopplade resurser och/eller kompetens för att erbjuda dessa till bolag oberoende av lokalisering
- Nationell plattform för att samordna aktörer, aktiviteter och kommunikation/marknadsföring som krävs för att stötta bolagen på en internationell marknad

Hur kan inkubatorerna och acceleratorernas roll som experter fördjupas och stärkas?

- Nationellt uppdrag till olika aktörer med kopplade resurser och/eller kompetens för att erbjuda dessa till bolag oberoende av lokalisering
- Generellt kan inkubatorer och acceleratorers roll som experter stärkas genom utökad utvecklings- och utbildningsstöd för personalen samt genom någon form av utbytesprogram där personal i en inkubator får möjlighet att arbeta i en annan miljö i

Sverige eller utomlands under en begränsad tid. Samt genom ett utökat samarbete med akademien.

Vad krävs för att stärka inkubatorernas och acceleratorernas förmåga att koppla samman innovativa företag med nyckelpersoner hos livsmedelskedjans aktörer?

- Enligt uppgift upplever de flesta att de idag har de nätverk som behövs.
- Nationellt uppdrag till olika aktörer med kopplade resurser och/eller kompetens att erbjuda dessa till bolag oberoende av lokalisering.
- Genomförande av ett Ignite Livsmedel för att koppla ihop de innovativa bolagen med de väletablerade bolagen.
- Genomföra innovationsutmaningar baserat på de behov som finns hos livsmedelskedjans aktörer för att hitta innovativa bolag med lösningar på dessa behov

Vad krävs för ökad kunskap om de regelverk som gäller på området?

- Tycks finnas ett generellt behov kring detta. Samtidigt som vissa inkubatorer själva tycks besitta denna kunskap och således utifrån ett nationellt uppdrag skulle kunna erbjuda denna till bolag i andra miljöer.
- Ytterligare förslag är att inkludera denna typ av kunskap i en kommande "utbildningskatalog" riktad mot aktörer som verkar inom det svenska innovationsekosystemet.

Åtgärdsförslag

Utökad tillgång till test och demoanläggningar

Förslag: RISE får i uppdrag att säkerställa att bolagen får tillgång till de resurser som behövs. Bolagens nyttjande av resurser kan finansieras via "innovationscheckarna".

Utökat samarbete till etablerad industri

Förslag: Genomförande av ett Ignite Livsmedel för att koppla ihop de innovativa bolagen med de väletablerade bolagen.

Förslag: Genomför innovationsutmaningar baserat på de behov som finns hos livsmedelskedjans aktörer för att hitta innovativa bolag med lösningar på dessa behov

En nationell investeringsarena

Förslag: Utbildning av offentliga aktörer, t.ex. Almi inom livsmedelsområdet

Förslag: Anordna nationella investerarevent dit innovativa bolag relaterat till livsmedelssektorn bjuds in. Krinova föreslås vara samordnande part för detta.

En gemensam mission och vision för att vara globalt relevanta. Gemensamt fokus för att skapa världsledande bolag

Förslag: Genomför innovationsutmaningar med fokus på innovationer i skärningspunkten IT-Ny Teknik/HÄLSA/MAT med koppling till de globala hållbarhetsmålen. Plattformen "A

Challenge from Sweden” skulle kunna nyttjas med utgångspunkt från behovsägare inom områdena: Hälsa och smak, Cirkulär mat samt Digitalisering och automation.

Nationell samordning av alla olika resurser

Nationellt tillgängliggörande av lokalt / regionalt förankrade resurser: kvalificerad affärsutveckling, test- och demomiljöer, industriella nätverk

Förslag: Nationellt uppdrag till olika aktörer med kopplade resurser eller specifik kompetens för att erbjuda dessa till bolag oberoende av lokalisering. Varje aktör skulle kunna anmäla resurser och/eller kompetens de kan och vill erbjuda till innovativa bolag (oberoende av var dessa finns lokaliserade) samt en prislapp för denna tjänst. (SAMLÄ kanske kan vara en utgångspunkt?) Aktuella bolag kan använda en ”innovationscheck” för att betala för nyttjande av dessa resurser. (Alternativt skapas noder där olika aktörer får ansvar för att tillhandahålla ett specifikt kompetensområde, ex. juridik, marknad, testbädd etc. till andra aktörer. Detta innebär att fler kan arbeta med varje område men en aktör har ansvar för att även dela med sig av sin kompetens till övriga och får då extra finansiering för att möjliggöra detta.)

Vissa tjänster/kompetenser kan dock behöva samordnas/paketeras på nationell nivå.

Orsaker till detta kan vara:

- Kommunallagen kan sätta begränsningar för vissa aktörer att erbjuda sina tjänster utanför kommungränsen.
- Viss kompetens kan vara av sådan art att en aktör inte har tillräckligt kritisk massa för att kunna erbjuda dessa annat än till ”egna” bolag.
- En resurs (ex. testbädd) är för dyr för ett bolag att nyttja utan det krävs att flera bolag samtidigt nyttjar denna resurs och kan då dela på kostnaden.

Förslag: Nationell plattform för att samordna aktörer, aktiviteter och kommunikation/marknadsföring. Denna plattform kan behövas av skäl enligt ovan men även för att stötta bolagen på en internationell marknad genom att ”låna storlek” på samma sätt som görs inom kreativa näringar. Utifrån bolagens behov identifieras de resurs som behövs och sätts samman (lånas) specifikt utifrån detta vid varje tillfälle.

Kompetensförsörjning

Förslag: Utbildning i ”livsmedelsjuridik” inkluderas i fördjupningsblock riktade mot affärsutvecklare

Förslag: Utbytesprogram nationellt och internationellt för personal som arbetar i innovationsmiljöer

Förslag: Ökad samverkan med akademien, t.ex. SLU för att identifiera fler kommersialiserbara idéer

8. BILAGA 3 Dokumentation från workshop 3

Möte: Workshop – nationell agenda för livsmedelsinkubation

Datum: 2019-06-25

Deltagare:

1. Pirkko Thamsen, Örebro universitet Innovation/Inkubera
2. Anders Högberg, Orkla
3. Marie Gidlund, Sweden Food Arena
4. Sara Brandt, Almi
5. Susanna Moore, RISE
6. Mats Kristensson, AtrinoVA Affärsutveckling
7. Daniel Freeman, Science Park Gotland
8. Victoria Bondesson, LRF
9. Carl Naumburg, Vinnova
10. Kjell Håkan Närfelt, Vinnova
11. Ewa Sandeheim, Bizmaker
12. Anneli Kuusisto, Härnösands kommun
13. Eva Helén, Matlust
14. Jenny Bergsten, Region Skåne
15. Philip Wrede, Gullspång Invest
16. Lena Eckerdal Rimsten, Näringsdepartementet
17. Christian Nyrén, Stiftelsen Lantbruksforskning
18. Linnea Ax, Tillväxtverket
19. Marcus Boijemyr, Almi Invest
20. Jesper Lindström, Vreta Kluster
21. Karl-Philip Barakate, Region Skåne
22. Charlotte Eklund-Jonsson, RISE
23. Johan Södergren, Region Örebro län
24. Karin Hansson, Macklean
25. Bodil Jönsson, BRJ Management
26. Kristian Wirsén, SISP
27. Kajsa Hedberg, SISP

Nationell agenda för livsmedelsinkubation

WS III
2019-06-25

Vad är bra?

- Systemtänk där vi samordnar oss bäst
- A4 vi utgår från Livsmedelsstrategin
- Balanserat förslag
- A4 vi tänkt tvärsektorielt – Mat/Hälsa/IT/Hållbarhet
- Bygga på det vi har
 - ALMI InnovaFonscheckar
 - RISE investeringsarena
 - Samla

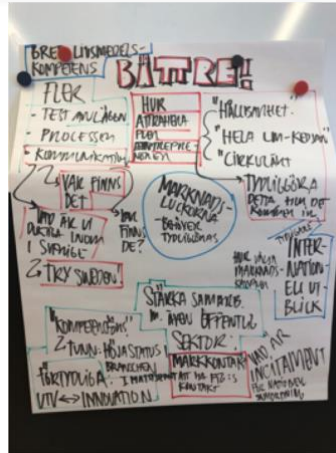

SWEDISH INCUBATORS & SCIENCE PARKS

Vad kan bli bättre?

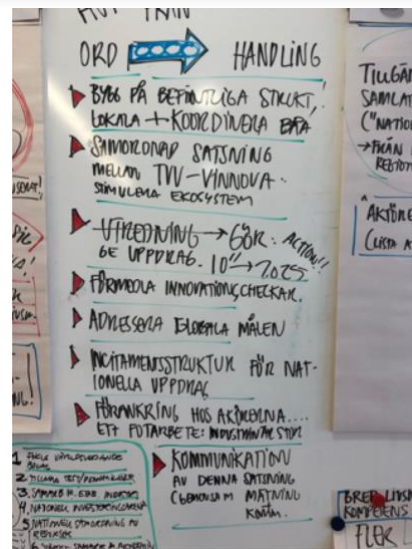
- Tydliggör en del begrepp som används
 - Hållbarhet, cirkulärt
 - Innovation – Utveckling
- Samarbetet med offentlig sektor
- Kommunikation
 - Dels runt själva ekosystemet – SAMLA
 - Dels för bolagen, marknadskommunikation
 - Dels visa upp en kritisk massa – Bra exempel Rise + Try Swedish
- Stärk internationell uppkoppling
- Incitament för aktör att delta och bidra
- Hur attrahera entreprenörer till området?
- Tillgängliggör samlade resurser, istället för att använda ordet samordna
- Byt IT till Tech

Från ord (till handling?

- Bygg på befintliga strukturer
 - Gärna innova(on) scheckar
- Samordnad satsning statlig nivå – Vinnova, Tillväxtverket, RISE, Almi
- S(mulera ekosystemet
- Ac(on – inte fler utredningar. 10 mkr per år i 10 år
- Adressera de globala målen
- Incitamentsstruktur för na(onellt uppdrag
- Förankring hos aktörerna
- Kommunika(on på flera plan

9. BILAGA 4 Undersökning genomförd av Macklean

Mackleans material biläggs i egen fil.
PPT